

PIRKKO
SOININEN
•
KIPULINTU

WSOY

PIRKKO
SOININEN
.
KIPULINTU

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© PIRKKO SOININEN JA WSOY 2023

ISBN 978-951-0-48424-1

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

PAINETTU EU:SSA

»...me mahdumme tänne kaikki. Kaikenväriset ihmiset,
kaikenväriset eläimet,
me olemme matkalla juhlaan.
Ei ole aikaa itkeä.»

MAILA PYLKKÖNEN

PETAAN, VEDÄN verhot ikkunan edestä, pukeudun.

Menneisyys on vaikea ja esiin kaivettavissa. Tulevaisuus on tyhjä.

On vain nyt ja nyt on ikuisuus.

On tilaisuus oppia tämä huone, oma huoneeni, yhdestä kulmasta repsottavat katon rappaukset, naksuva patteri, halkeama ikkunalaudassa. Päiväpeiton rypyt. Yöpöydän kulmikkuus. Seison paljon ikkunassa. Se on turvallisin paikka maailmankaikkeudessa.

Ikkunatunne on aina sama: elämä jatkuu lasin takana.

KUN AJATTELEN Nikkilää, ajattelen puistokäytäviä ja kellonaikoja, hoitajia, jotka tunnen nimeltä, Parlandin kissoja, jäykkiä liikkeitä, keittiövuoroja, potilastansseja, suutarinverstasta ja Pullo-Pekkaa, joka matkustaa keran vuodessa Mallorcalle.

potilasmaisuus on lammasmaisuuutta, vesilasina olemista

potilasmaisuus on suostumista

Olen vain, en odota ihmeitä, katselen, noudatan ohjeita kuin kuuliainen lapsi. Toimin potilaana niin kuin kuuluu, odotan, sillä aina tämä on mennyt ohi, aina olen palannut kotiin.

Aamusta iltaan hengitän ja kävelen. Huoneeni on siisti. Ei yhtään vaatekappaletta levällään. On ihmeellistä, että näin pienesti voi olla. Ihan vähän vain olemassa. Lakanat ojennuksessa. Heiluvat verhot.

SYNTYI 9. kesäkuuta 1931 Helsingissä.

Tykkää neuloa ja ommella.

Asuu kerrostalossa Vuosaarella, ei kehtaa naputtaa kirjoituskoneella ennen aamuyhdeksää.

Lauloi lapsena paljon hengellisiä lauluja ja virsiä.

Kirjoitti ensimmäisen runonsa 9-vuotiaana ja lähetti sen lastenlehti Sirkkan joulurunokilpailuun.

Suunnitteli sairaanhoitajan opintoja.

Osa tehdä inכוןpuuroa.

Tykkäsi lapsena lantusta, porkkanasta, teemakkarasta ja kylmästä maidosta.

Käyttää sanoja: beibimäinen ja dorka.

Tosiasia: otin pirssin. Tulin ihan itse ja vapaaehtoisesti M-II-lomakkeella, koska tunnistin itsessäni sen kraatterin, johon olin jälleen putoamassa – pyysin kuljettajaa ajamaan nasta laudassa Nikkilään, mies vilkuili minua epäluuloisesti taustapeilistä, kuin varuillaan, niinhän hullujen läheisyydessä kannattaakin tehdä, olla erityisen valppaana.

Mustan aukon magneettinen taikapiiri. Kaiken sisäänsä imaiseva reikä ajan kudelmassa. Ylitin rajapin-

nan jälleen kerran huomaamatta, ja sen jälkeen kaikki oli väistämätöntä, tyyntä ja näkymätöntä sillä tavalla kuin vain järkyttävän tuho voi olla.

Tulin Nikkilään, kun seinät vuotivat verta, kukat jäättyivät kukkaruukuissa ja ahma seiso i metsän reunassa.

EN NUKU, en syö, en makaa, en kävele, en hymyile,
en puhu, en istu, en tunne mitään, tunnen kaiken, en
näe unia, näen kaikki mahdolliset unet, en osaa herätä,
en nukahda, en tiedä nukunko vai olenko valveilla,
uneni ovat traagisia ja väkivaltaisia, en halua muistaa
niitä, muistan kaikki uneni, allekirjoitan paperit, saa-
tan hänet pysäkillä, keuhkot täyttyvät vedellä, en pysty
makaamaan paikallani, makaan koko ajan paikallani, en
jaksa kävellä ruokalaan syömään, minun on käveltävä
ruokalaan syömään, lepo ja ruoka, hiekkakäytävät,
niiltä ilmaan kohoava pöly, kävelen ruokalaan, taivas
on hävyttömän sininen, en pysty kohdistamaan katset-
tani, kohdistan katseeni leskenlehtiin, en puhu kenelle-
kään, en osaa puhua, en tunne itseäni, olen kadottanut
ääriviivani, en tunne itseäni, en muista mitään, silitän
peukalolla kättäni, en tunne kättäni, tunnen kaiken, se
vyöryy ylitseni.

märkien kukkien tuoksu, vinopäinen varis
dorkien kukkien tuoksu, beibimäinen varis

Sytytän tupakan ja yritän kohdistaa katseeni sen pimeydessä hehkuvaan päähän. On helpottavaa tietää mihin katsoa. Tupakka. Oranssina kimmeltävä pää. Sormeni vapisevat. On helpottavaa tietää mitä tekee: polttaa tupakkaa.

Sanokaamme se yksiselitteisesti: Tämä on tarina naisesta, joka löysi rakkauden ja kadotti sanat. Vai sittenkin tarina naisesta, joka löysi sanat ja kadotti rakkauden? Annettakoon lukuohje: Kyseessä on sadunkertojan koditon kirjoitus. Älä siis ota tätä niin tosissasi. Elämä on kuolemanvakava fantasia.

sillä monet väliaikaisiksi kuvitellut asiat muuttuvat
pysyviksi varkain

oleminen onkin itsensä komentamista aivan tavallisiin asioihin

Tosiasia: näkkileipä. Riittävän kova ja rapiseva ollakseen totta. Sivelen sen teräviä kulmia, voitelen kuoppaiselle puolelle, täytän onkalot voilla, reunasta reunaan. Tässä liikkeessä on jotain tuttua, näin hän halusi näkkileivän voideltavan, reunasta reunaan, kuoppaiselle puolelle, jotta voi kerääntyisi onkaloihin, reunasta reunaan, kenelle minä voitelin, käsi muistaa liikkeen, reunasta reunaan, kenelle minä voitelin?

kevätaamun vaakavalossa pensaen silmut

välkkyvät vihreät lasinpalat

Tosiasia: Artekin huonekalut, kaksi laveria, yöpöydät ja vuodelamput. Niin selkeää ja riisuttua. Joku on ajatellut, että värit piristävät mieleltään järkkyneitä, päiväpeitot ovat taivaansinisiä ja ikkunaverhot kirkkaankeltaisia. Näin yksinkertaisia asiat ovat täällä, taivaansinisiä ja kirkkaankeltaisia. Ja minä sanon itselleni: älä ole huolissasi, älä ajattele liian monimutkaisesti. Ajattele taivaansinistä ja kirkkaankeltaista!

AURINKOTUULI ON hidasta ja avaruussää rauhallista.

Piirrän jälleen karttoja, kuten olen kai aina tehnyt, yksityinen huvini. Yritän kartoittaa olemisen tilani, piirtää reittiä tähän ja tästä eteenpäin. Mutta – reittiä ei voi piirtää, kompassini on sattuma.

Piirrän Nikkilän: suljetut osastot, valvontaosastot, puolisoljetut osastot, saunan, verstas- ja terapiarakennuksen, vesitornin, vedenpuhdistuslaitoksen, viljakui-vaamon, lämpökeskuksen, toimintaterapiarakennuksen, kasvihuoneet, traktoritallin, kirjaston, kanttiinirakennuksen, juurikaskellarin, keittiön, juhlasalin, pesulan, ylilääkärin talon, puutarhurin asuinrakennuksen, urheilukentän ja sairaspaviljongit.

Piirrän puut, ruohikot, hiekkakäytävät ja meidän maailmaamme ympäröivät metsät ja kylätien.

Piirrän itseni sinne, Kanalaan, valkoiseen huoneeseen. Piirrän itseni sängylle makaamaan. Piirrän silmiini auringon säteet ja palan sinistä taivasta.

Piirrän sydämeni kohdalle mustan kiven.

Otan esiin uuden arkin ja piirrän jotain turvallista:
taivaansinisen päiväpeiton ja kirkaankeltaiset verhot.

TE RAKENNATTE minusta narratiivia, kuvittelette että sillä on hoidollinen merkitys, mutta se on vain asiakirja, teistä se selittää oireeni, selittää, miksi sairastuin ja miksi sairauteni kulku on sellainen kuin se on, mutta se ei ole totta, rakentamanne tarina on valhetta. Mutta se muuntuu todeksi, kun kirjoitatte sen asiakirjoihin ja siitä tulee minun historiaani, mustaa valkoisella, jotain sellaista, johon en pääse vaikuttamaan, sillä valta on teillä, teillä on valta kirjoittaa minut ja sitä vastaan minä kapinoin, en halua olla teidän sananne, haluan omat sanani, omat sanani takaisin, valta on niillä, joilla on sanat.

Runoni ovat vallankumous!

Sanat lahjoitetaan heille, joilta ne ovat kadonneet, ja he tulevat jälleen lapsiksi, hengitykseksi, askeliksi, joiden kaiku kantaa vuosikymmenien päähän. Sanat, joilla on kokoaan suurempi paino.

MINUN KOTINI on nähdä hirvittäviä painajaisunia, syviin vesiin vajoavia veneitä, pois kaasuttavia linja-autoja, juoksen perään ja kompastun, kaadun soratielle, juoksen perään ja kompastun, veriset polvet. Pojan vääntyneet kasvot takaikkunassa, vääntyneet kasvot, mutta minun käteni piirtää nimeäni paperiin, käteni piirtää nimeäni, nimeäni, nimeäni, yhä uudestaan ja uudestaan.

nämä kuvat toistuvat, näissä kuvissa minä asun
ne ympäröivät minua kaikkialta kuin seinät

ne ovat oma huoneeni

Lobotomiat tehtiin täällä aikoinaan paikallispuudutuksessa ja käsikäyttöisellä kalloporalla. Ilman nukutus-tako? Voi niin, niin oli talon tapa, mutta toki annettiin ensin morfiinipistos, tietysti, emmehän me petoja ole. Sitten ajeltiin hiukset, sidottiin potilas leikkauspöydälle ja erityisen riuska mieshoitaja piteli potilaan päätä paikoillaan. Niksnaks, hermoradat katkaistiin kummaltakin puolelta. Kun morfiinin vaikutus lakkasi, potilaat

hakkasivat tuskissaan päätä seinään ja heillä oli viehkeä ulkonäkö: kuopat ohimoilla, muisto jostain kaameasta.

Terä, teräseen tai työkalun terävä, leikkaava osa, neuloja, veitsiä, hakaneuloja, puukkoja – röntgenissä erään naisen leuasta löytyi kuusi hakaneulaa ja toisen vatsasta ompeluneuloja. Ällitällihoitoa ja insuliinishokkeja. Leuat paikoilleen peukalo-otteella. Largactil – meidän kesken Larkku vaan, siunattu klooripromatsiini ja uusi ihana Leponex. Salvat, pulverit ja liuokset. Pilleri, palleri, ihana pulveri. 25 000 pilleriä päivässä. Jäykkyyttä, liikkeiden hidastumista, ummetusta, ahdistusta, älyllisten toimintojen vaikeutumista, painon nousua, suun kuivumista, väsymystä tai unettomuutta, mielihyvän puutetta.

Iltaisin on komennettava itseään: pää tyynyyn ja silmät kiinni!

Piikittäkää nyt herrajumala minuun jotain! Tahdon yhden kuvan kerrallaan, yhden sanan, yhden muiston, yhden tunteen.

Hauraankaunis romaani kulttimaineeseen nousseesta runoilijasta.

NIKKILÄN MIELISAIRAALA vuonna 1979.

Runoilija Maila Pylkkönen on kadottanut muistonsa ja niiden mukana kyvyn kirjoittaa. Edessä on kipeä matka omaan sisimpään ja siihen hetkeen, kun sanat katosivat. Päiviin tuo lohtua L. Onerva, jonka runoilija kuvittelee rinnalleen.

Kun muistot palaavat, sanatkin palaavat, mutta tuovatko ne vapauden?

Elämäkertaromaaneistaan tunnetun Pirkko Soinisen *Kipulintu* on avartava teos runoilijan työstä, luomisen palosta ja rakkauden nimissä tehdyistä valinnoista.

	
www.wsoy.fi	84.2 ISBN 978-951-0-48424-1